Motion

1982/83:861

Lars Werner m. fl.

Samhällsfonder och lokala fackliga investeringsfonder

Kapitalismens kris

Kapitalismen är nu i djupgående kris. Denna är följden av historiska förändringar i världen och inom det kapitalistiska systemet.

Koncentrationen av kapital och de stora transnationella koncernernas och de nationella monopolens ökade makt har skärpt systemets motsättningar. Kampen mellan monopolen för större marknader och profiter tillspetsas. Storföretagen strävar efter ökade vinster genom att driva på sina rationaliseringar. De vill ytterligare öka utsugningen av och kontrollen över de anställda. De pressar upp sina priser. De genomför en internationell arbetsdelning mellan sina dotterbolag, för att kunna vinna extra profiter på förtrycket av de arbetande i tredje världen.

Storkoncernerna styr efterfrågan i profitens intresse. Monopolens politik skapar ökad arbetslöshet. Den skapar också en inflation som gröper ur folkens köpkraft. Den improduktiva verksamheten växer. I många länder minskar de produktiva investeringarna medan spekulation och skumraskaffärer frodas. Förfallstendenser breder ut sig. Det kapitalistiska systemet visar sig historiskt utlevat.

1980-talets problem

Anhängarna av marknadsekonomi och kapitalism brukar stödja sin ekonomiska politik på förväntade konjunkturuppgångar. Dessa förväntningar får nu undan för undan ställas på framtiden. Genom att en felaktig åtstramningspolitik förts i såväl vårt land som i många viktiga industriländer har eventuellt återhämtningar i ekonomin förhindrats och försenats. Frågan är om det över huvud taget kommer någon mer konjunkturuppgång av det slag som kännetecknat den kapitalistiska ekonomin under efterkrigstiden. Industriproduktionen fortsätter i stället att sjunka, och oroande framtidsperspektiv formuleras vad gäller möjligheterna till arbete och drägligt liv.

Ungdomen kräver arbete. Kvinnorna kämpar för arbete, inkomst och jämlikhet. De lönearbetande går ut i försvar för sina jobb och sina reallöner, som holkas ur både av borgerliga och socialdemokratiska regeringar. Facken kämpar för utvecklad demokrati och självständighet. För att rädda jobben krävs att teknisk utveckling och produktion inte längre skall dikteras av kapitalets profitjakt. Människor ställer krav inte bara på att få ett arbte, utan arbetets värde och innehåll måste fördjupas. Produktion för profit måste

ersättas med produktion för behov. Kampen mot kärnkraftssamhället, mot miljöförstöringen och mot förgiftning av människor och natur intensifieras. I strid mot kapitalismens destruktiva krafter vill människor skapa människovärdiga livsformer och levnadsvillkor.

Människor kämpar för freden och för den internationella solidariteten. Allt fler inser att kapitalismens djupgående problem i sig är ett hot mot freden. Kapitalismens kris får inte ännu en gång lösas genom krig.

Kapitalismen kan inte lösa 1980-talets problem. Därför räcker det inte med regeringar som förvaltar kapitalets makt. Fåtalsväldet och kapitalets makt över utvecklingen måste brytas. Arbetarrörelsen står inför ett avgörande vägval.

En socialistisk arbetarpolitik behövs

Sverige behöver en socialistisk arbetarpolitik. Det behövs en avgörande samhällsförändring. Det behövs en bred aktionsenhet inom arbetarrörelsen och mellan alla progressiva krafter. Helt avgörande för en framgång är utvecklingen av klasskampen på alla samhällslivets områden, men särskilt på arbetsplatser. En aktiv rörelse bland de arbetande människorna kan göra det möjligt att bryta kapitalets makt och forma en politik för fred, arbete, social rättvisa, demokrati och socialism.

Arbetarrörelsen ropar efter motbilder till den gängse politiken. Nu måste framtidsperspektiven målas upp och striden för att nå målen inledas. Kraven på planerad hushållning och demokratisk kontroll är grundläggande. För att kunna producera för behov behövs också en förnyelse av produktionsmedlen, det behövs långsiktig resurshushållning och en ekonomi i regional balans.

Bryt storfinansens makt – erövra kontrollen över investeringarna

Makten över produktionen och ekonomin innehas i dag av storfinansen, vilket ger den makt att bestämma över samhällsutvecklingen. Storfinansens makt och ägande, den kapitalistiska marknadsekonomin, måste därför angripas och ersättas med en demokratiskt planerad ekonomi och produktion för social nytta.

Avgörande i en strategi för socialism är brytande av storfinansens makt genom erövring av dess avgörande kontrollpositioner i storbanker, stiftelser, investmentbolag och storindustrier.

Inrätta samhällsfonder

Inrättande av *samhällsfonder* ger kapital till ett nödvändigt samhälleligt industrialiseringsprogram. Produktionsbeskattning, skatt på bolagens vinster, skärpt skatt på arv och stora förmögenheter osv. är de huvudsakliga

finansieringskällorna. En nationell fond och regionala fonder i varje län bör inrättas.

Samhällsfonderna skall användas för att rädda jobben i hotade branscher och regioner, för offensiva industrisatsningar och för stöd till kooperativa och löntagarägda företag. Det gäller bl. a. vidareförädling av våra råvaror och en alternativ produktionsinriktning för industrigrenar som t. ex. varv och textil.

Fackföreningarna måste ta kamp för kontroll *över investeringarna*. De lokala fackföreningarna måste med det centrala fackets stöd utarbeta egna investeringsplaner över vad som skall produceras och hur produktionen skall ske.

Lokala fackliga investeringsfonder

Som komplement till samhällsfonderna kan *lokala fackliga investeringsfonder* inrättas efter lokalt fackligt beslut.

Kapital till fonderna tas ur vinster och produktionsbeskattning. Dessa medel ägs av den regionala samhällsfonden men disponeras efter det lokala fackets beslut för investeringar i berört företag eller överförs under den regionala samhällsfondens förvaltning.

För att ett inrättande av sådana fonder skall bli meningsfullt måste fackföreningarnas självständiga kamp främjas och stärkas. Det krävs en facklig klasskampsstrategi där partsförhållandena renodlas. Det krävs konkreta rättigheter som gör det möjligt att mobilisera fackets medlemmar bakom radikala krav, då fackets styrka är direkt beroende av medlemmarnas aktivitet. Exempel på sådana rättigheter är strejkrätt, vetorätt i alla viktiga frågor samt rätt till politisk verksamhet på arbetsplatserna. För att få bättre möjligheter att föra fram egna alternativ måste facket ges möjlighet att bedriva forskning i egen regi på den egna arbetsplatsen. Antifackliga lagar och arbetsköparnas lockouträtt avskaffas.

Fonderna skall vara självständiga redskap för de arbetandes strävan. Fonder enligt denna modell binder icke facket vid kapitalägarna, utan ger tvärtom de fackliga organisationerna ytterligare ett stridsmedel i kampen för arbetarmakt i företagen.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen uttalar sig för upprättande av samhällsfonder under lönearbetarkontroll enligt i motionen anförda riktlinjer och hos regeringen hemställer om förslag i enlighet härmed.

2. att riksdagen uttalar sig för en lagstiftning som möjliggör inrättande av lokala fackliga investeringsfonder efter lokalt fackligt beslut och hos regeringen hemställer om förslag i enlighet härmed.

Stockholm den 24 januari 1983

LARS WERNER (vpk)

KARIN NORDLANDER (vpk) C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk) BERTIL MÅBRINK (vpk)

HANS PETERSSON (vpk) i Hallstahammar EVA HJELMSTRÖM (vpk)